

Силабус
Вступ до літературознавства
2023 рік вступу

Освітня програма	«Середня освіта (українська мова і література). Англійська мова»
Спеціальність	014 Середня освіта
Спеціалізація	014.01 українська мова і література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	курс вільного доступу
Викладач	Ганна Табакова
Кафедра	Української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства
Контактний телефон	+380669464702
E-mail викладача:	septeni@ukr.net

Обсяг курсу:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 год.	очна (денна)			90 год.	залік
	заочна (дистанційна)			90 год.	

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: літературознавство, поетика, література, літературний процес, літературний твір

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Вступ до літературознавства» є сформувати систему знань про сутність і специфіку літератури, методологічні засади її вивчення та критерії оцінки, закономірності розвитку, поетику літературного твору, етапи становлення літературознавства та його провідні теоретичні здобутки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Вступ до літературознавства» є такі:

1. Розкрити провідні концепції сутності і специфіки літератури як виду мистецтва, її місце в системі духовного життя суспільства.
2. Висвітлити поетику літературного твору на всіх її рівнях.
3. Сформувати знання про історичну поетику літератури, систему родів і жанрів в її динаміці.
4. З'ясувати закономірності розвитку літературного процесу та типологію літературних явищ, міжлітературні взаємозв'язки.
5. Прищепити навички самостійної дослідницької роботи з теоретико-літературними, історико-літературними та літературно-критичними джерелами: статтями, монографіями, підручниками, енциклопедіями тощо.
6. Розвинути навички аналізу художніх творів.

Попередньою умовою вивчення навчальної дисципліни «Вступ до літературознавства» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти є успішне вивчення шкільних предметів «Українська література» та «Зарубіжна література» (або інтегрованого курсу «Література»).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- 1) провідні концепції літературознавчої науки стосовно сутності літератури, її специфіки і місця в духовному житті суспільства;

- 2) систему родів і жанрів літератури;
- 3) ключові категорії літературознавства в царині поетики;
- 4) загальні закономірності літературного процесу й типи літературних явищ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- 1) застосовувати сучасні підходи до аналізу та інтерпретації літературних творів та феноменів у власній педагогічній діяльності;
- 2) аналізувати літературні твори в єдності змісту і форми;
- 3) самостійно працювати з літературознавчими джерелами.

Зміст курсу:

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Літературознавство як наука

Тема 1. Система літературознавчих дисциплін

Гуманітарні науки, місце філології серед них. Основні і допоміжні галузі літературознавчої науки: історія літератури, теорія літератури, літературна критика, компаративістика; текстологія, бібліографія, літературознавча історіографія, літературознавче джерелознавство, палеографія та ін. Предмет і завдання «Вступу до літературознавства», проблематика курсу. Методи літературознавства. Взаємодія літературознавства з іншими науками.

Тема 2 . Історія розвитку літературознавства

Зародження літературознавства в античній естетиці і філософії. Розвиток літературознавства в добу Середньовіччя і Ренесансу. Класицистичні поетики. Просвітницькі ідеї та романтична критика. Академічні школи літературознавства XIX століття. Тенденції розвитку літературознавства у XX столітті. Провідні методи літературознавства XX століття. Сучасний стан і проблеми українського та зарубіжного літературознавства.

Змістовий модуль 2. Література як вид мистецтва

Тема 3. Специфіка літератури

Поняття про мистецтво. Мистецтво і наука як два способи пізнання світу. Функції мистецтва. Класифікація видів мистецтва. Місце літератури серед них. Специфіка літератури і межі «літературності». Образність і художність літератури. Етапи розвитку літератури. Поезія і проза. Фікційна і нефікційна література. Література як людинознавство. Суспільна роль літератури. Умовність, сугестивність, емоційність, психологізм, діалогічність художньої літератури. Взаємодія літератури з іншими видами мистецтва та сферами духовного життя суспільства.

Тема 4. Літературний образ

Образ як естетична категорія. Теорії літературного образу. Властивості літературного образу. Внутрішня структура художнього образу. Специфіка словесної образності. Роль асоціативності в створенні образу. Образ і знак. Образ людини в літературі: персонаж, характер, тип, дійова особа, ліричний герой. Проблема класифікації художніх образів (за предметністю, за смисловим узагальненням, за структурою). Образи природи, предметів, абстрактних понять, збірні образи. Автологічні і металогічні образи. Образи-символи, алегорії. Архетип, стереотип і монотип як моделі створення образів. «Вічні» образи.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Літературний твір

Тема 5. Поетика літературного твору

Поняття про літературний твір та його поетику. Формозмістова цілісність літературного твору. Взаємозв'язок змісту і форми в художньому творі. Елементи змісту і форми (тема, ідея, проблема, пафос, сюжет, композиція, мотив, конфлікт, колізія, архітектоніка). Художній світ твору, його складові. Рівні поетики у творі.

Тема 6. Функціонування літературного твору

Роль автора і читача у функціонуванні твору. Роль критика. Літературна класика. Белетристика. Висока і низька література (елітарна і масова). Літературний канон. Проблеми аналізу та інтерпретації твору, можливості різночитання.

Змістовий модуль 4. Художня мова і ритмічна структура

Тема 7. Мова художнього твору

Особливості художньої, поетичної мови, її рівні. Лексико-семантичні засоби виразності. Тропи. Риторичні і поетичні фігури. Засоби евфонії і графіки.

Тема 8. Основи віршування

Ритм і чинники його утворення. Системи віршування: антична, тонічна, силабічна, силаботонічна. Прості і складні строфи. Поетичні розміри силабо-тонічної системи. Рима і римування. Білий вірш, вільний вірш (верлібр).

Модуль 3

Змістовий модуль 5. Роди і жанри літератури

Тема 9. Літературний рід і жанр

Зародження літературних родів. Особливості епосу, лірики і драми. Суміжні роди. Поняття про жанр, жанровий зміст і жанрова форма.

Тема 10. Система літературних жанрів

Формування системи літературних жанрів. Ліричні жанри, їх класифікація. Епічні жанри, їх класифікація. Історичний розвиток роману та його різновиди. Драматичні жанри, розвиток трагедії, комедії, драми. Ліро-епічні жанри.

Змістовий модуль 6. Літературний процес

Тема 11. Теорія літературного процесу

Поняття про літературний процес, його рушійні сили. Традиції і новаторство в літературі. Періодизація літератури: провідні підходи. Національна і світова література, регіональні феномени в літературі. Дискусія про повноту і неповноту національних літератур. Міжлітературні взаємодії.

Тема 12. Літературні стилі і напрями

Літературний стиль, напрям, течія, група, школа. Бароко, класицизм, сентименталізм як літературні напрями. Художні системи романтизму та реалізму: естетика і поетика. Модернізм та його течії: неоромантизм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, символізм, сюрреалізм, дадаїзм. Проблема постмодернізму у світовій та українській літературі.

Система оцінювання: тестове завдання.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Базова література

1. Вступ до літературознавства: хрестоматія / упоряд. Н. І. Бернадська. Київ: Либідь, 1995. 256 с.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник. Київ: Либідь, 2006. 488 с.
3. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова, О. Бойченка та ін. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
4. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.
5. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
6. Ткаченко А. О. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): підруч. для гуманітаріїв. Київ: Правда Ярославічів, 1997. 448 с.

Допоміжна література

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія. Київ: Смолоскип, 2008. 360 с.
2. Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2009. 388 с.

3. Білоус П. В. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості: лекції. Житомир: ЖДУ, 2009. 336 с.
4. Галич О. А. Історія літературознавства. Частина II: Українське літературознавство: підруч. Луганськ: СПД Резніков В. С., 2006. 160 с.
5. Копистянська Н. Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
7. Моклиця М. Вступ до літературознавства: навчальний посібник. Луцьк: ВНУ, 2011. 467 с.
8. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства: підруч. Київ: Видавничий центр «Академія», 2003. 360 с.
9. Теорія літератури в Польщі: антологія текстів / упоряд. Б. Бакула; заг. ред. В. Моренець. Київ: ВД «КМА», 2008. 531 с.
10. Фашенко В. В. У глибинах людського буття: етюди про психологізм літератури. Київ: Дніпро, 1981. 279 с.
11. Франко І. Краса і секрети творчості. Київ: Мистецтво, 1980. 500 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт університету. URL: <http://bdpu.org/>
2. Сайт бібліотеки БДПУ. URL:
3. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. URL: <http://chtyvo.org>